

GYAKORLATI PEDAGÓGIA

1942.

NEVELÉSÜGYI FÜZETEK

december

10. füzet

A mi karácsonyunk.

A karácsonyi Gyermekek azzal a nagy igényével lépett elénk, hogy ő életet hozott a világnak, s akarja, hogy a világ belőle éljen. Nem hozott tudományt, hanem elmondta parabolákban, hogy mi az Isten-országa s hogy merre kell azt keresni; elmondta, hogy bennünk van, hogy az annyi mint a megigazulás, tiszta szív, béke és öröm; elmondta, hogy az embernek élnie kell Istenből s lelkéből, s hogy erre az erőt ő hozta s ő adja meg mindenkinek, aki átadja magát neki; elmondta, hogy az Isten-országa nem szó, nem tan, hogy azt ugyan valahogy ismerni is kell, de úgy vagyunk vele, mint az étellel; nem érti azt senki, aki nem éli; elmondta, hogy amint a bűn is nem tudás, hanem Istentől való elfordulás, vakság és békétlenség, úgy a bűntől való szabadulás is nem tudás, hanem a Megváltó iránt való odaadás, Isten s a lélek ölelkezése, nagy tett, melyet Isten s lélek együtt végez, s melyet a lélek átél és átérez. Hozott erőt s életet, indításokat, Istenből és lélekből fakadó erőket; ezeket beállította a világba s kegyelmének hívta.

Ez ünnephez téli est kell, meleg szívekkel. Olyan téli est, amikor a szürkület észrevétlenül borítja rá fátyolát a rögbe fagyott tájékra, az alkony pedig mint fázós anyóka parázsrétegeket tereget el a látóhatár izzó, vörös sávjaiban; olyan téli est, amikor a varjak hosszú csapatokban károgva repülnek a távoli nyárfákra s elhaló szárnyzuhogásukkal csak mélyítik a vidék sejtelmes csendjét. De hogy karácsony legyen a téli estéből, kellenek oda még elfogódott lelkek, meleg szívek is. Kell valami közérzés, mely egyforma palotában s falusi házban; kellenek ünnepi emberek, olyan ünnepi hangulatban, amely bár nem tünteti el az élet gondjait, mégis mélyebb fölértésre s belső értékeik átérzésére képesíti őket. Így lesz aztán a karácsonyból az a sajátságos ünnep, melyet nem kívülről harangoznak belénk, hanem mely bensőnkől fakad; ünnep, melyhez nem kell izgalom és zene, nem kell színház és utca, hanem ellenkezőleg bizalmas, csendes kör, nyugalom és otthon. Itt ünnepelnek azután azok az emberek, kik sokat vergődnek,

sokat vesződnek, de bízni és hinni is tudnak. Nem beszélnek ők sokat világproblémákról; nem feszegetnek kényes kérdéseket; nem sokat féltik a régi, nagy hitét még a modern eszmék áramlatától sem, hanem ahogy szegénységüktől vagy jobb módjuktól telik, fenyőfán vagy legalább borókaágon gyujtának ünnepi gyertyát, emlékére annak a szent éjnek, mely égi fénytől lett világos, s mely égi fény azóta sem hamvadt el, hanem világít a hívőnek; s a hitetlenség látóhatárán is van belőle annyi, amennyi a téli alkony biboros sávjában van a napsugárból.

Szentigaz, a szent éj fénye még ma is világít. Ugyanakkor azonban észrevevesszük azt is, hogy ez a világosság nem az, amelyből több tudás, jobb értesültség s tüzetesebb világismertet terjed az emberek közt, hanem az a világosság, melytől több bizalom, több remény, szeretet s kitartás lesz köztünk. Ez a világosság nem a tudomány virrasztó, éjjeli lámpafénye, nem a forrasztócsövek lángja, nem a színelemzések tört sugara, nem a reflektorok viharos tengereket bejáró fénye, hanem olyan világosság-féle, mint amilyen a napsugár, mely magasból jön s eligazít s melytől élet és szépség lesz földön. Ez a világosság az a nagy hit, hogy Isten van velünk, hogy lejött közénk, hogy ő a mi napunk s életünk. S mert ilyen napvilág van nemcsak fejtünk fölött, hanem öntudatunk világában is, azért ünnep a karácsony!

Maga a karácsony nem böjt, nem böjtölés, hanem hit, béke, bizalom, szeretet, öröm. Az ismeret csak tél, melyben a hó világít, melyben jégvirágokban s kristályosan bár, de hideg formában merevült meg az élet folyama; de sem a hideg formákból, sem a jégvirágokból meg nem élünk. Nekünk nem ez kell, hanem az, hogy az élet lelkünkben a maga sajátos formáiban, amilyenek az odaadás, a bizalom, a vágy, a szeretet, a kitartás és fegyelem, fakadjon. Ezek életvalóságok, élettartalmak s lelkiségek; s azért ilyenek, mert belőlünk, lelkünkből valók s mert nem személytelenek, hanem személyesek, a mieink.

Meglehet, hogy valaki lekicsinyli a közönséges emberre szerény, egyéni életfeladatait s kevés fontosságot tulajdonít az ünnepi érzéseknek; meglehet, hogy azt gondolja, több tudással s több ismerettel fölényesebbé tehetnők az embert az élet harcaiban s alkalmasabbá arra, hogy a létért való küzdelmet diadalmasan megvívja. Egy pillanatig sem tagadom, hogy ez is kell; de főleg az kell, hogy az ember önsúlyát s önértékét érezze, hogy belső világában legyenek nagy méretei, hogy elementáris erővel jelentkezzenek erkölcsi megnyilatkozásai, hogy legyenek emelkedett hangulatai, melyeken önmaga s az élet érthetetlenségei fölé emelkedjék, hogy legyenek lelkében nyíló végtelen perspektívái, melyek a legközönségesebb életet is örök, nagy föladatak elé állítják. Az kell az embernek, hogy érezze át a szellemi világ nagyszerűségét, hogy tartsa lelkét

eleven kapcsolatban a minden élet kútforrásával; nem a nagy-valamivel, hanem a nagy-valakivel; nem a világgal csak mint objektummal, hanem a világot eltöltő s a világon túl érő szubjektummal, akivel szemben úgy legyen, mint a gyermek van atyjával, a bűnös van megváltójával, a jó barát lelkének barátjával.

A karácsony ezt jelenti; jelenti a nagy hitet s a nagy bizalmat, s e nagy hitből s e nagy bizalomból fakadó belső, érzelmi, egyéni éledést! A tudás s az értés kristályos jégmezői fölött jelenti a bízó s érvényesülést váró belső világot, a szerető s szeretetben boldogságát megeléző életet, mely a maga győzelmes zászlaját melengeti az élettelenség fölött. E hangulatban minden ember érzi azt is, hogy valamikép gyermekké kell lennie a végtelen Istennel szemben, s ez érzületben keresnie a mennyek-országába vezető utat Krisztus mondása szerint: „Ha nem lesztek olyanok, mint a gyermekek, nem mentek be a mennyek-országába“.

Minél kegyetlenebb a gazdasági élet harca s minél több keserűséget kever a társadalmi fejlődésbe, annál inkább van szükségünk a karácsonyi nagy hit bensőséges, zárt világára, szükségünk van az élet mechanikájával szemben a hit miszticizmusára s a blazirtsággal szemben arra az értékelésre, mely önmagában találja meg az élet mélységét is, meg értelmét is. A karácsonyi szeretet nem naiv lelkek költészete, melyet erős szellemek majd balhitnek s babonának ismerhetnek föl, hanem a lélek sajátos tájékozódása s az élet ösztönei s vágyai, melyek a több s jobb élet felé visznek. Nem lemondásról, nem elhalásról, nem begubózásról s fakir aléltságról van itt szó, hanem ellenkezőleg kiemelkedésről s nagy öntudatról s erős állításról, mellyel az ember állítja önmagát s egyéniségének transcendens hajlamaiban a több-élet irányát s erkölcsi értékeiben az élet értelmét látja.

(Prohászka Ottokár.)

A magyarság hivatása.

A Dunavölgyében és a Kárpátmedencében, Nyugat és Kelet érintkező felületének ezen a legkényesebb és legérzékenyebb pontján, emberemlékezet óta a magyar volt az egyedüli nép, amely egységes és szilárd államterületet szervezett, fölismerve ennek a földrajzi zónának zárt geopolitikai egységét és politikai egyöntetűsége, valamint állandó életközösségre utaló törvényét.

A földrajzi tényezőknek ez a logikája és a magyar nép erélye teremtetten meg az Árpádok, Anjouk és a Hunyadiak nagy birodalmát, amelyet valamikor a pápák a keresztény